

AJANKOHTAISTA SUOMEKSI

2022-04-23

Programmanus

av Heidi Liekola

Moikka ja tervetuloa kuuntelemaan ruotsinsuomalaisille yläkoululaisille suunnattua UR:n ohjelmaa *Ajankohtaista suomeksi*. Minä olen Heidi Liekola ja tämän ohjelman teemana on demokratia seuraavin aihein:

Valtiotieteilijä selvittää demokratian kulmakivet Yläkoululainen pohtii vaikuttamista kouluarjessa

Valtiotieteilijä selvittää demokratian kulmakivet

Demokratia tarkoittaa sananmukaisesti kansanvaltaa. Siten Ruotsissa järjestetään joka neljäs vuosi vaalit, joissa valta siirretään kansalta parlamentille. Valtiotieteilijä Jaakko Turunen Södertörnin korkeakoulusta kertoo lisää.

Jaakko Turunen, valtiotieteilijä

Tähän liittyy semmoinen tietty ongelma, että kun me järjestetään vaalit, niin se kansanvalta muuttuukin enemmistön vallaksi. Meille jää loppupeleissä se, että meillä on kansan tahto mutta enemmistö käyttää sitä valtaa - ja kansa ja enemmistö ei missään nimessä oo sama asia. Sen takia nykyään demokratiassa puhutaan aika usein myös tietyistä arvoista, ja näitten demokraattisten arvojen tarkoitus on kuroa umpeen se juopa kansan ja enemmistön välillä. Ja tää on perinteisesti ollut sitten valtiokoneiston tehtävä.

Turusen mukaan päättäjien tehtävänä on käyttää valtaa esimerkiksi niin, että sillä saadaan aikaan yleistä hyvää. Demokratiassa oikeudet ja velvollisuudet sulautuvat yhteen.

Jaakko Turunen, valtiotieteilijä

Sanoisin ehkä näin, hieman provosoivasti, että kansalaisten suurin demokraattinen oikeus on, että he saavat elää lain mukaan. Eli oikeusvaltioperiaate. Tän ehkä ymmärtää, jos vertaa nyt mitä Ruotsin ulkopuolella tapahtuu. Minkälaisessa epämääräisyydessä, epätietoisuuden tilassa monet ihmiset joutuvat elämään ei-demokraattisissa valtioissa. Se, että voidaan luottaa siihen, että se miten valtio toimii, on ennakoitavissa, on ihmisen suurin oikeus. Me voidaan puhua oppivelvollisuudesta mutta samalla me ymmärretään, että se on oikeus oppia. Me voidaan puhua oikeudesta äänestää, mutta me ymmärretään samalla, että se on

sanan-
mukaisesti
ordagrant
kansanvalta
folkstyre
valtiotieteilijä
statsvetare
enemmistö
majoritet
loppupeleissä
i slutändan
arvot
värden
kuroa umpeen
ta igen, minska
juopa
hål, klyfta
valtiokoneisto
statsapparater
oikeus
rättighet
velvollisuus
skyldighet
sulautua
yhteen
sammansmälta
oikeusvaltio
rättsstat
periaate
princip

tavallaan kansalaisten velvollisuus osallistua valtion toimiin äänestämällä. Eli tavallaan tämmönen kahtiajaottelu oikeuksien ja velvollisuuksien välillä ei välttämättä aina toimi, jos meillä on demokratia kyseessä

Toimivaa kansanvaltaa uhkaavat monet asiat, kuten esimerkiksi vajavaiset tietotaidot, syrjäytyminen tai ääriliikkeet. Muuttuvassa maailmassa demokratiaa pitää jatkuvasti hoitaa ja kehittää.

Jaakko Turunen, valtiotieteilijä

Mun mielestä yksi tärkein on asia mitä nuoret voi tehdä, on lukea lehtiä säännöllisesti. Toinen on se, että yrittää vaikuttaa asioihin. Demokratiassa on paljon muita vaikutuskeinoja kuin äänestäminen. Esimerkiksi se, että vastustaa mitä valtio tekee, on yksi demokraattisen vaikutuksen muoto. Demokratia takaa lailliset oikeudet esimerkiksi mielenilmaisuille tai mielenosoituksille tai tietynlaiseen kansalaisaktivismiin. Mä näkisin, että tää on nuorten mahdollisuus osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun jo varhaisessa vaiheessa.

epämääräisyys

oklarhet

tila

tillstånd, status

ennakoida

förutse

äänestää

rösta

kahtiajaottelu

tudelning

toimiva

fungerande

uhata

hota

vajavainen

otillräcklig,

bristfällig

tietotaito

know-how,

sakkunskap

syrjäytyminen

marginalisering

ääriliike

extremrörelse

säännöllisesti

regelbundet

vaikutuskeino

påverkansmedel

mielenosoitus

demonstration

varhainen

tidig

Yläkoululainen pohtii vaikuttamista kouluarjessa

Myös lapset ja nuoret voivat vaikuttaa asioihin arkiympäristössään, vaikkapa koulussa tai harrastuksissa. Göteborgilainen yläkoululainen Malte Lyyra on osallistunut mielenilmaukseen.

Malte Lyyra

Tokaluokalla niin silloin meillä oli mielenosoitus koulun ruuasta, koska se oli tosi paha. Meitä oli... varmaan koko puol koulua oli siinä mukana, eli yli 300 oppilasta. Se oli aika siistii, kun tehtiin. Ei meillä oo tainnu olla muita mielenosoituksia paitsi se kouluruoka. Nykyisin aika hyvää täällä.

arkiympäristö

vardagsmiljö

siistii

coolt, fett, schysst

yhteis-

suunnittelu

samplanering

toteuttaa

implementera,

verkliggöra

Opetuksen yhteissuunnittelu on myös yksi tapa toteuttaa demokratiaa koulussa.

Malte Lyyra

Meillä saattaa olla joskus joku koe, mutta sit ehkä me saadaan tehdä joku demokraattinen päätös ja ehkä muuttaa se joksi toiseksi päiväksi. Tai joku läksy, niin meillä on useimmiten joku demokraattinen päätös. Sitten toki enemmistö voittaa.

Miten se demokraattinen päätös tehdään silloin?

Malte Lyyra

No opettaja kysyy, että minä päivänä pidetään tää koe. Pidetäänkö se keskiviikkona vai perjantaina ja sitten, jos enemmistö valitsi perjantain, niin valitaan sitten perjantai.

Fantasiaa, Ege Zulu

Lopuksi kappale nimeltä *Fantasiaa*, artisti on Ege Zulu.

...Leffat sun aivos sekotti

Harmaa on taivas, joo, ja huudeil tylsät betonit, joo

Sul on fiilis ku Pablo, ku kädes sun ensimmäiset tonnit, joo

Mut se on fantasiaa, fantasiaa

Huudeilla eletään fantasiaa

Fantasiaa, fantasiaa

Huudeilla eletään fantasiaa

En ala esittää sankaria, sul on sun laiffia vastaan vihaa

Älä anna egolle yhtään tilaa, lupaan se laiffisi aikoo pilaa

Fantasiaa, fantasiaa

Huudeilla eletään fantasiaa

huudit

orten, hoods

fiilis

känsla, feeling

esittää

låtsas att vara

någon

laiffi

livet

Tässä kaikki tällä kertaa. Kuullaan taas!